

STORTINGET

Innst. 368 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 59 L (2025–2026)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven mv. (skjult kameraovervåking ved bruk av mobilt kamera m.m.)

Til Stortinget

Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til endringer i reglene om skjult kameraovervåking i blant annet straffeprosessloven.

Det foreslås blant annet en lovhjemmel for bruk av mobile kameraer ved skjult kameraovervåking i politiets etterforskning, herunder kamerautstyr som er montert på droner og håndholdte kameraer. Videre foreslås det en lovregulering av skjult kameraovervåking som ikke pågår over så lang tid som dagens bestemmelse krever. Bruk av skjult kamera som ikke er så inngripende at den omfattes av forslaget, forutsettes å kunne gjennomføres i medhold av den alminnelige handlefriheten, som i dag.

Endringene vil etter forslaget gjelde også i avvergende etterforskning etter straffeprosessloven § 222 d og i Politiets sikkerhetstjenestes (PST) forebyggende virksomhet etter politiloven § 17 d. I tillegg foreslås at sjefen eller den assisterende sjefen for PST skal kunne gi tillatelse til bruk av den minst inngripende formen for skjult kameraovervåking i PSTs forebyggende virksomhet, og at denne kompetansen og øvrig kompetanse etter politiloven § 17 d fjerde ledd skal kunne delegeres.

For øvrig foreslås enkelte andre tilhørende endringer i straffeprosessloven, politiregisterloven og utleve-

ringsloven samt en lovteknisk omstrukturering av de gjeldende reglene om skjult kameraovervåking i straffeprosessloven.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, June Trengereid Gruer, Erik Hager, Farukh Qureshi og Kristine Løfshus Solli, fra Fremskrittspartiet, Anette Carnarius Elseth, lederen Jon Engen-Helgheim, Finn Krokeide og Stian Storbukås, fra Høyre, Mahmoud Farahmand og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Bent-Joacim Bentzen, fra Miljøpartiet De Grønne, Julie E. Stuestøl, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Edvard Askjer, viser til Prop. 59 L (2025–2026) fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Komiteen viser til forslag til endringer i reglene om skjult kameraovervåking i blant annet straffeprosessloven.

Komiteen viser til at det foreslås blant annet en lovhjemmel for bruk av mobile kameraer ved skjult kameraovervåking i politiets etterforskning, herunder kamerautstyr som er montert på droner og håndholdte kameraer.

Komiteen viser videre til at det foreslås enkelte andre tilhørende endringer i straffeprosessloven, politiregisterloven og utleveringsloven samt en lovteknisk omstrukturering av de gjeldende reglene om skjult kameraovervåking i straffeprosessloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti viser til Prop. 59 L (2025–2026) og støtter regjeringens forslag til endringer i straffeprosessloven mv. som styrker politiets og PSTs adgang til å bruke skjult kameraovervåking, herunder mobile kameraer og droner, innenfor klare og tydelige rettsikkerhetsmessige rammer. Forslagene svarer på en kriminalitetsutvikling der kriminaliteten i økende grad er organisert, teknologisk avansert og grenseoverskridende, og hvor det er behov for virkemidler som er tilpasset den operasjonelle virkeligheten politiet står i.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at Arbeiderparti-regjeringens arbeid mot kriminalitet bygger på en helhetlig tilnærming, slik det også fremgår av Regjeringens plan for Norge. Trygghet i hverdagen, innsatsen mot kriminelle nettverk og beskyttelsen av fellesskapet er sentrale prioriteringer i denne politikken.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er viktig å se proposisjonen i sammenheng med den samlede innsats mot kriminalitet. Effektiv kriminalitetsbekjempelse forutsetter gode samlede rammevilkår for politiet og påtalemyndigheten, herunder tilstrekkelige økonomiske ressurser, bemanning og en hensiktsmessig organisering samt at etatenes verktøy er oppdaterte og tilpasset dagens kriminalitetsbilde. For disse medlemmer er det avgjørende at politiet og Politiets sikkerhetstjeneste har nødvendige og lovforankrede virkemidler som setter dem i stand til å forebygge, avdekke og bekjempe kriminalitet på en effektiv måte.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering og i budsjettforlik har styrket innsatsen mot kriminalitet gjennom økte bevilgninger til politiet, styrket grunnfinansiering, økt satsing på forebygging, særlig rettet mot barn og unge, samt en tydeligere prioritering av kampen mot kriminelle nettverk og økonomisk kriminalitet.

Samtidig peker disse medlemmer på at bevilgninger alene ikke er tilstrekkelig. Lovhjemlene må være klare, oppdaterte og tilpasset en virkelighet der kriminelle raskt tar i bruk ny teknologi. Et tydelig og forutsigbart rettslig handlingsrom er en forutsetning for effektiv kriminalitetsbekjempelse innenfor rettsstatens rammer.

Disse medlemmer viser videre til at proposisjonen følger opp EOS-utvalgets kritikk av manglende hjemmel for PSTs bruk av droner i forebyggende arbeid, og bidrar til å klargjøre regelverket slik at inngripende metoder har tydelig hjemmel i lov og er i samsvar med Grunnloven og menneskerettighetene.

Etter disse medlemmers syn balanserer proposisjonen hensynet til samfunnets behov for trygghet og effektiv kriminalitetsbekjempelse med hensynet til personvern og rettssikkerhet på en god måte, gjennom klare vilkår, tydelig beslutningskompetanse og nødvendige avgrensninger i bruken av skjult kameraovervåking.

Disse medlemmer støtter derfor proposisjonens forslag og mener endringene er nødvendige for at politiet og PST på en trygg, lovmessig og tillitvekkende måte skal kunne løse sine oppgaver i møte med dagens og framtidens kriminalitetsutfordringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har fravær av overvåking som grunnleggende prinsipp. Individider skal i minst mulig grad utsettes for overvåking, og i den grad det skal foregå må det ligge strenge retningslinjer til grunn samt godkjennelse fra domstolene.

Disse medlemmer anerkjenner likevel at gjeldende lovverk ikke er tilpasset ny teknologi, som for eksempel bruk av droner, og anser at proposisjonen først og fremst tetter et gap mellom lovverk og tilgjengelig teknologi.

Disse medlemmer understreker at god nasjonal etterretning og et godt internasjonalt etterretningssamarbeid er avgjørende for å forebygge fysiske og digitale terrorangrep mot Norge. Disse medlemmer viser til at PST understreker behovet for en lovhjemmel for bruk av droneovervåking i dette arbeidet. Proposisjonen redegjør også godt for at tradisjonell overvåking kan ha ulemper og utilstrekkeligheter, eksempelvis på små steder.

Disse medlemmer viser videre til at ved å åpne for håndholdte mobilkameraer fremstår det meningsløst ikke samtidig å åpne for kroppskameraer på politibetjenter. Innføring av kroppskamera kan styrke rettsikkerheten og tilliten mellom politi og publikum. Oppatak gir et objektivt grunnlag for etterprøving og kan brukes som bevis i straffesaker og til kvalitetssikring av politiets arbeid. Forskning viser også effekter på atferd: Både tjenestepersoner og borgere opptrer ofte mer kontrollert når de vet de filmes. Dette kan bidra til færre klager og et lavere konfliktnivå.

Videre viser disse medlemmer til at empirisk dokumentasjon blant annet viser opptil 93 pst. reduksjon i klager i enkelte studier, og rundt 30 pst. færre klager og 37 pst. mindre maktbruk i kontrollerte forsøk. I tillegg kan kroppskamera gi mer effektiv saksbehandling og samfunnsøkonomisk gevinst.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om generell innføring av bruk av kroppskamera i politiet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne, viser til at Politidirektoratet i 2025 startet et forprosjekt for å vurdere innføring av kroppskamera i norsk politi. Det pågår nå et arbeid med å sikre et solid kunnskapsgrunnlag for en eventuell pilotfase og videre innføring av kroppskamera i politiet, herunder vurdering av de rettslige rammene. Flertallet mener at en beslutning om innføring av kroppskamera bør avvendes til pilotprosjektet er gjennomført. Dette vil gi et langt mer solid beslutningsgrunnlag knyttet til operativ praksis, tekniske forutsetninger og juridiske avklaringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti viser til at organisert kriminalitet har blitt en stadig større internasjonal og grensekryssende utfordring. Disse medlemmer har merket seg at Sverige og Danmark de siste årene har tatt flere grep for å forebygge, avverge og mer effektivt etterforske organisert kriminalitet. Disse medlemmer har merket seg at Sverige blant annet har åpnet for forebyggende skjulte etterforskningsskritt i noe større utstrekning enn dagens norske regelverk åpner for. Blant annet åpner svensk regelverk for forebyggende skjulte etterforskningsskritt ved mistanke om grove våpenlovbrudd, grov våpensmugling og smugling av eksplosiver. Disse medlemmer er opptatte av at kriminelle ikke skal oppleve at det er enklere å drive med kriminalitet i Norge enn i Norges naboland. Disse medlemmer mener derfor regjeringen bør utrede endringer som i større grad åpner for å bruke skjulte etterforskningsskritt for å forebygge kriminalitet, slik at politiets muligheter til å benytte slike metoder i større grad samsvarer med svensk rett. Disse medlemmer vil samtidig understreke at skjult etterforskning er svært inngripende, og at det skal mye til for å ta i bruk slike metoder. Disse medlemmer er opptatte av at det gis gode rettssikkerhetsgarantier når det eventuelt iverksettes skjult etterforskning.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag som åpner for bruk av forebyggende skjulte etterforskningsskritt ved mistanke om overtredelse av flere straffebud etter erfaringer fra andre nordiske land.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne deler regjeringens vurdering av at kriminalitetsbildet er i alvorlig endring, og at politiet må ha tilgang til oppdaterte og effektive verktøy for å kunne ettergå alvorlig krimi-

nalitet og forebygge handlinger som kan true liv, helse og nasjonal sikkerhet. Riktig anvendt kan skjult kameraovervåking være et viktig virkemiddel både for å avdekke kriminalitet og for å forhindre at alvorlige lovbrudd finner sted.

Disse medlemmer vil samtidig understreke at skjult kameraovervåking representerer et inngrep i den enkeltes privatliv. Når adgangen til slike tiltak utvides – både teknologisk og i form av anvendelsesområde, herunder i forebyggende og avvergende virksomhet – øker også risikoen for at tiltakene benyttes på en måte som går lenger enn det som er nødvendig og forholdsmessig.

Disse medlemmer vil derfor fremheve at det er avgjørende at lovverket utformes og praktiseres slik at det etableres klare og reelle skranke mot misbruk. Særlig viktig er det med for eksempel tydelige vilkår for bruk av skjult kameraovervåking, reell og effektiv domstolskontroll ved inngripende tiltak, gode kontroll- og tilsynsordninger i etterkant, og strenge krav til nødvendighet og forholdsmessighet.

Disse medlemmer vil understreke at rettssikkerheten ikke bare avhenger av formelle hjemler, men av hvordan disse praktiseres i det daglige. I en tid hvor tekniske muligheter gjør overvåking både mer omfattende og mindre synlig, er det avgjørende at Stortinget setter tydelige grenser og forventninger til myndighetenes bruk av slike virkemidler.

Disse medlemmer støtter på denne bakgrunn hovedretningen i lovforslaget, men vil understreke at utvidede fullmakter må følges av skjerpede krav til kontroll, åpenhet og ansvarliggjøring.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet de Grønne mener lovforslaget innebærer en forskyvning i balansen mellom hensynet til effektiv kriminalitetsbekjempelse og hensynet til privatliv og personvern. Dette medlem ser en rekke prinsipielle spørsmål ved de foreslåtte lovendringene som ikke i tilstrekkelig grad er drøftet i proposisjonen, og mener dette er problematisk.

Sentrale problemstillinger som dette medlem mener burde vært drøftet grundigere i proposisjonen, er håndtering av den betydelige økningen i mengden innsamlede data som kan inneholde personopplysninger om uskyldige tredjepersoner, sikkerhetsrisiko knyttet til bruk av kommersiell droneteknologi i politiets arbeid samt risikoen for misbruk og utilsiktet tilgang til sensitive opplysninger eller uautorisert kontroll over enhetene.

Dette medlem forventer at regjeringen sørger for at fremtidige lovproposisjoner som berører prinsipielle spørsmål for samfunnsutviklingen, i større grad drøfter disse.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om generell innføring av bruk av kroppskamera i politiet.

Forslag fra Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag som åpner for bruk av forebyggende skjulte etterforskningskritt ved mistanke om overtredelse av flere straffebud etter erfaringer fra andre nordiske land.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven mv. (skjult kameraovervåking ved bruk av mobilt kamera m.m.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 100 a første ledd første punktum skal lyde:

Når retten behandler en sak etter §§ 200 a, 202 c, 202 f, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m, 216 o, 242 a, § 264 sjette ledd, § 267 første ledd tredje punktum, § 292 a eller politiloven § 17 h tredje ledd, skal den straks oppnevne offentlig advokat for den mistenkte.

Kapittel 15 a overskriften skal lyde:

Kap 15 a. Teknisk sporing

§ 202 a oppheves.

Nytt kapittel 15 b med §§ 202 d til 202 g skal lyde:

Kap 15 b. Skjult kameraovervåking

§ 202 d

Politiet kan iverksette skjult kameraovervåking rettet mot personer på offentlig og privat sted når det foreligger skjellig grunn til mistanke om en straffbar handling som etter loven kan medføre frihetsstraff.

Beslutning treffes av påtalemyndigheten. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om

hva saken gjelder, og hva tiltaket går ut på. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes.

Uten beslutning fra påtalemyndigheten kan polititjenestepersoner iverksette skjult kameraovervåking når

- mistenkte observeres på fersk gjerning eller ferske spor, eller
- det ved opphold er fare for at etterforskningen vil lide.

Kameraovervåkingen skal meldes til påtalemyndigheten for godkjenning så snart som mulig.

§ 202 e

Vedvarende eller regelmessig gjentatt skjult kameraovervåking kan rettes mot personer på offentlig sted eller privat sted som er synlig for allmennheten, når det foreligger skjellig grunn til mistanke om en eller flere straffbare handlinger som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder, og slik overvåking vil være av vesentlig betydning for etterforskningen. Tillatelse gis av retten ved beslutning.

Dersom det ved opphold er stor fare for at etterforskningen vil lide, kan ordre fra påtalemyndigheten tre istedenfor rettens avgjørelse etter første ledd. Reglene i § 216 d gjelder tilsvarende.

§ 202 f

Vedvarende eller regelmessig gjentatt skjult kameraovervåking kan rettes mot personer på privat sted som ikke er synlig for allmennheten, når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på en handling

- som etter loven kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller
- som rammes av straffeloven §§ 121, 123, 125, 126, 127 jf. 123, § 128 første punktum, §§ 129, 130, 136, 136 a, 231, 254, 257, 311, 332 jf. 231, 335 jf. 231, 337 jf. 231 eller 340 jf. 231, av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5 eller av lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her § 108 femte ledd.

Tillatelse gis av retten ved kjennelse.

Tillatelse kan bare gis for sted hvor det må antas at den mistenkte vil oppholde seg.

Tillatelse kan bare gis dersom det må antas at slik overvåking vil være av vesentlig betydning for å oppklare saken, og oppklaring ellers i vesentlig grad vil bli vanskeliggjort.

Reglene i § 202 e annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 202 g

Det kan ikke gis tillatelse til å overvåke noens private hjem etter reglene i dette kapitlet.

Tillatelse til skjult kameraovervåking av sted hvor advokat, lege, prest eller andre erfaringsmessig fører samtaler av svært fortrolig art eller av redaksjonslokale

eller tilsvarende sted hvor redaktør eller journalist fører samtaler av yrkesmessig art, kan bare gis når det foreligger særlige grunner, såfremt vedkommende ikke selv er mistenkt i saken. Slik tillatelse kan kun gis etter reglene i §§ 202 e eller 202 f.

Tillatelse til skjult kameraovervåking etter §§ 202 e og 202 f gis for et bestemt tidsrom som ikke kan være lengre enn strengt nødvendig, og som uansett ikke kan overstige 4 uker om gangen.

Når ikke annet er bestemt i avgjørelsen om skjult kameraovervåking etter §§ 202 e og 202 f, kan politiet i medhold av disse bestemmelsene foreta innbrudd for å plassere eller fjerne utstyr som er nødvendig for å gjennomføre kameraovervåkingen.

Avgjørelse om skjult kameraovervåking treffes uten at den mistenkte eller den som avgjørelsen ellers rammer, gis adgang til å uttale seg, og avgjørelsen blir ikke meddelt dem. Ved tillatelse etter § 202 f skal likevel mistenkte og den som har rådighet over stedet, underrettes om overvåkingen når den er avsluttet. Reglene i § 216 j gjelder tilsvarende.

Regelen i § 196 gjelder tilsvarende.

Reglene i § 216 g gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 222 d første ledd innledningen skal lyde:

Retten kan ved kjennelse gi politiet tillatelse til som ledd i etterforskning å nytte tvangsmidler som nevnt i kapittel 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a, 16 b og 16 d når det er rimelig grunn til å tro at noen kommer til å begå en handling som rammes av

§ 222 d tredje ledd annet punktum skal lyde:

Tillatelse til å nytte tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 c, 202 f, 216 a, 216 m og 216 o kan bare gis når særlige grunner tilsier det.

§ 222 d femte ledd første punktum skal lyde:

Bestemmelsene i kapittel 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a og 16 b gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 242 første ledd annet punktum skal lyde:

Innsyn i opptak, notater og andre dokumenter som inneholder opplysninger om eller fra bruk av tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 b, 202 c, 202 d, 202 e, 202 f, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m, 216 o og 222 d, eller bruk av båndlegging etter politiloven § 17 h tredje ledd, kan også nektes dersom innsyn kan skade etterforskningen av andre saker.

II

I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere m.v. gjøres følgende endringer:

§ 15 nr. 1 første punktum skal lyde:

Til fremme av undersøkelsen og for å sikre utlevering kan de tvangsmidler som er nevnt i straffeprosessloven kapitler 14, 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a, 16 b og 16 d,

samt båndlegging etter politiloven § 17 g, anvendes i samme utstrekning som i saker angående lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket.

§ 20 nr. 1 første punktum skal lyde:

Når en person i fremmed stat er siktet, tiltalt eller domfelt for en straffbar handling som kan begrunne utlevering etter denne lov, kan tvangsmidler etter straffeprosessloven kapitler 14, 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a, 16 b og 16 d, samt båndlegging etter politiloven § 17 g, anvendes overfor ham i samme utstrekning som i saker angående lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket, såfremt kompetent myndighet i den fremmede stat ber om det før utleveringsbegjæring er framsatt.

§ 24 nr. 1 første punktum skal lyde:

Til bruk for straffesak i fremmed stat kan det på begjæring bestemmes at tvangsmidler som nevnt i straffeprosessloven kapitler 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a, 16 b, 16 d og 17, skal kunne anvendes på samme måte som i saker om lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket.

III

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 17 d første ledd innledningen skal lyde:

Retten kan ved kjennelse gi Politiets sikkerhetstjeneste tillatelse til som ledd i sin forebyggende virksomhet å nytte tvangsmidler som nevnt i straffeprosessloven §§ 200 a, 202 c, 202 e, 202 f, 208 a, 210 a, § 210 c, 216 a, 216 b, 216 m eller 216 o dersom det er grunn til å undersøke om noen forbereder en handling som rammes av

§ 17 d annet ledd annet punktum skal lyde:

Tillatelse til å nytte tvangsmidler som nevnt i straffeprosessloven §§ 200 a, 202 c, 202 f, 216 a, 216 m og 216 o kan bare gis når særlige grunner tilsier det.

§ 17 d fjerde ledd skal lyde:

Sjefen eller den assisterende sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste, eller den i ledende stilling i tjenesten som disse bemyndiger, kan på samme vilkår som nevnt i første jf. annet ledd tillate bruk av tvangsmidler som nevnt i straffeprosessloven §§ 202 b, 202 d og 216 l.

IV

I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten skal § 50 tredje ledd fjerde punktum lyde:

Bestemmelsen gjelder tilsvarende for opplysninger innhentet etter straffeprosessloven §§ 216 m og 216 o, og for opplysninger innhentet etter straffeprosessloven §§ 202 c, 202 e og 202 f så langt den passer.

V

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid.

Oslo, i justiskomiteen, den 26. mai 2026

Jon Engen-Helgheim

leder

Stian Storbukås

ordfører

